

# KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-tér, a hidkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. A négyzetére 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: 5 hasábsor sorát 1-ór 7 kr., 2-ór 6 kr., 3-ór 5 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A nyilvtérre cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középütcza, STEIN J. könyvkereskedése.

## Előfizetési díj

## K. KÖZLÖNY

april-juniusi folyamára.

Égészévre . . . 12 forint.  
Félévre . . . 6 „  
Évnyegyedre . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középütczai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

## Tanulmányok a német kérdés fölött.

II.

(S.) Az Austria és Poroszország, mint Schleswig-Holstein hercegségek jelenlegi compossessorai közt fenforgó vita, valamint bármely gyökeres reformja az egyetemes Németország alakulásának és szervezetének általán véve európai ügy s részint a dolog félreismerhetlen saját természeténél és százados történelmi előzményeknél fogva, részint a nevezett két nagyhatalom mostani magatartása következtében, a többi európai hatalmasságok közreműködő befolyása alól ki nem vonható.

Ez egyike azon tételeknek, melyeket bevezető cikkünkben felállítánk.

Elemezzük.

Németország államkormányzati és birtokviszonyai ziláltság és bonyolultság tekintetében meghaladják az olaszországiakat: a mi itt az egygyalulás előtt kisebb mértékben meg volt, mindaz ott még nagyobb arányokban szintén feltalálható.

Tekintsük csak át röviden bár a német birodalom keletkezésének történelmét.

Németország legnagyobb része római tartomány vala, s miután abban több német törzs letelepedett s később a frankok által legyőztetett, az így keletkezett nagy kiterjedésű országot Nagy Nároly helytartók (hercegek és határgrofik) által kormányoztatta. N. Károly unokái azonban egymás ellen hadat viselvé, egyikök a (Lothár), a más kettő (Lajos és Károly) által megveretvé 843-ban a verduni frigy következtében a Rajna jobb partján fekvő (mostani) Németország I. Lajosban külön királyt nyert; de a Karolingi uralkodók 68 év múlva kihaltván, a német urak (helytartók) magokhoz ragadták a királyválasztást s I. Konrádban hazai királyt adtak magoknak.

Kiváncos lett volna már most, hogy az új német királyok minden igekezetüket hazájuk belserveszetének megszilárdítására fordították volna, e helyett azonban a római császári címre vágytak s e koronát magoknak meg is szereztek: I. Ottó volt az első, a ki magát Rómában megkoronáztatta.

Idővel e korona átment a habsburgi uralkodó családra; I. Rudolf habsburgi gróf 1273-ban választott német-római császárrá, s már nem Rómában, hanem Achenben megkoronáztatott. Egyébiránt e házból származott királyok és császárok néha-néha még más családok fejedelmek által váltattak fel, csak II. Albrecht kezdette meg az osztrák házból származó római császárok szakadatlan sorát.

A német terület egykori római tartományi minőségéből kölcsönzött s jobbára külföldi cím e szerint meglelt volna, de maga a hatalom nem növekedett hasonló arányban, s a természetszerű belső alap, mely egyedül ad valódi erőt, szilárdságot és tartósságot nem létezett e birodalom szervezésében. E hiány meg kezdte ingatni a mesterkelt épületet, s mind súlyosabb következményeket vont maga után.

S valóban a német-római szent birodalom mindig inkább volt geographiai fogalom, államalkotmányi fictio mint valóság, mikép méltán kérdezhetette Voltaire: „mennyiben szent és mennyiben római?”

És e visszas helyzet gyakori hadviselésekbe bonyolítja a császárokat magával Rómával, hatalmuk, dicsőikük kuféjével. Szünni nem akaró viszályok törtek ki közöttük és a szent szék közt, melynek betöltése egyideig

a császároktól függött, s a mely most vazall-jává akará tenni a császárokat.

E viszályok alkalmat szolgáltatottak a német fejedelmeknek, a királyok egykori helytartóinak (hercegeknek, határ- és tartományi grófnak s várnagyoknak), a kik a felségi jogot magoknak lassanként már el tulajdonították vala, hogy magokat örökösökké s függetlenekké tegyék.

Ennek folytán, minél nagyobb önállóságra tettek szert némely fejedelmek, annál inkább súlydott a császárság tekintélye s végre a közvetett és így is csak névleges főuralkodás árnyék-hatalmává devalválódott.

Ide járult még az is, hogy a szomszéd hatalmak, különösen Franciaország, mind több területet foglaltak el a birodalomból, a sveiczi szövetség és Németalföld, mely utóbbit még sikerült koronként vissza foglalni, végre teljesen függetlenekké lettek, s azon birodalom, mely egykor Spanyolországot s ennek két világrészre kiterjedő gyarmatait, valamint Olaszországot nagy részét bírta, mikép méltán dicsekedhetett, hogy a nap benne le nem megy soha, mind szűkebb korlátok közé szorult.

Mindazonáltal egy ideig még tengve fenállott e kiterjedésre nézve még mindig nagy birodalom, ámde a felbomlás világos jelei VII. Károly (bajor választó fejedele) császárúvá választásában már mutatkozni kezdettek, s noha a császári méltóság Mária Terézia férjének I. Ferencnek megválasztása folytán az austriai ház birtokába ismét visszakerült, II. Ferencnek a francia forradalom elleni háborúba elegendése következtében felbomlásnak indult, s végre a német fejedelmek nagy része 1806. jul. 12. Párisban a rajnai szövetségbe lépven s ennél fogva aug. 1. a birodalomhoz viszonyból kilépven, — a mi II. Ferencet arra bírta, hogy a német-római császárságról lemondana — tette fel is bomlott.

Ez volt vége a 963 évig fenállott német-római birodalomnak.

S e szerint a legnagyobb bölcselő centralista Leibnitz világuralmi eszméje, melynek értelmében a földgömbünk feletti kormány-pálcát a német-római császárok, s az általános vallási főhatalmat a római pápák kezében kellett volna összpontosítani, nem létesült, hanem a helyett mindinkább előtérbe toltak azon viszonyok, melyeket Fichte a nagy német, illetőleg porosz hazafi megjósolt, s a melyek ujabbban a májmai vonalban nyertek kifejezést. Szerinte ugyanis Németországnak előbb két nagy táborra, északi és déli, protestáns és katolikus Németországra kell szakadnia, és csak egyiknek a másik fellett kivivandó győzelméből kelhet ki a német egység diadalmasan.

Lehetlen föl nem fedezni e jóslatban a németországi jelen viszonylatok, s főleg Poroszország működésének kulesát.

De ne előzzük meg az eseményeket.

Napoleon császárságának megbuktával a rajnai szövetség, s a westphaliai királyság is felbomlott, s azval: a francia főúrság északnyugotti Németországban szintén megszűnt. A többi német államoktól elszakított tartományok előbbi viszonyaikba visszalétek. Austria, Porosz- és Bajorország, valamint Hannovera stb. tetemesen növekedtek, más államok ismét mediatisztáltak, röviden: Németország jog- és birtokviszonyai újból alakítottak és rendezettek, és a német birodalom felbomlása s a rajnai szövetség által függetlenekké vált összes német államok új szövetségre léptek; 1814-ben megalakult a Bundes acta alapján a mai német szövetség, állandó szövetségi gyűléssel M. Frankfurtban.

A dolgok új rendje állt be ugyan, de az a régi vetélkedés okait nem szüntette meg, sőt annak új és csiraképesebb magvait hintette el. Az új rendezés Németországot egy kifelé tehetlen, és csak saját tagjai, főleg önnön népe ellenében tetters államegyesületté tette, a fejedelmek némelyikét megbántotta, míg másfél a Franciaország ellen nagy önfeláldozással küzdött összes német nép iránt halátlanságot tanusított, s ezek folytán a külföld befolyásának a kaput kitaráta.

Ez az, miről bővebben szölandunk jövő alkalommal.

### Kolozsvári birtokrendezés, mint indítvány.

Miféle keresetmódot szánt a gondviselés a messze jövőben Kolozsvár számára? nem tudhatni; de annyi bizonyos, hogy az adott körülmények szerint, a jelenben és — még tán sokáig — a jövőben is, nem az ipar, nem a gyár, se nem a kereskedés, hanem inkább a mezőgazdaság mutatkozik azon életmódnak, mely a lakosság nagyobb részének kenyerét biztosíthatja. Földet mivel most is egy nagy rész, s e szám naponta növekedik; az iparosok is hovatovább mindinkább kezdenek az eke és kapa mellé leszorulni, némelyek egészben, mások most még csak mellékes foglalkozásul.

Ezt nem mondhatni kellemes helyzetnek, s még kevésbé kecsegtető kilátásnak, kivált ha most elmélkedünk róla, midőn minden ember a mult évnek a gazdaságra nehezült csapásait sinli; de ha már ez mégis így van, s nekünk akarva nem akarva földművesekké kell lenni: kötelességünk, hogy beismervé e kénytelen helyzetet, s beletalálva magunkat, igyekezzünk azt, a mennyire tőlünk függ jobbra tenni.

Némi megnyugtató és jövőre is biztatásul szolgálhat az: hogy birtokunk tekintélyes kiterjedésű, mintegy 26,000 holdra rug, a talaj elég jó, és mindennemű gazdasági növények termésére alkalmas; vannak aránylag elégséges természetes kaszálóink, szőlőhegyeink, veteményes és gyümölcsös kerteink, minden irányban jó ivóvizet ember és állat számára, szóval: a mezőgazdaságnak alapellékai nem hiányoznak. Meg van továbbá a munkaerő az itteni szorgalmas földeszekben, s a vidékről beseregő napszámosokban, és megtaláljuk — a mi megint fontos — itt helyett, gazdasági terményeink fogyasztóit is.

Midőn tehát egyfelől a földművelésre vagyunk utalva, másfelől annak még viszonylagos előnyeivel is birunk; kötelezve és ösztönözve kell lennünk arra, hogy e számunkra rendelt keresetmódot hasznosítsuk, birtokunkat mennyire lehet rendezzük, és mezei gazdaságunk rendszerét kiteljesítjük tökéletesítsük.

Mit kelljen a gazdaság tökéletesítésére tennünk? erről beszéljenek a szakemberek, én csak azt akarom elmondani: hogy mit gondolok tehetni a birtokrendezés tekintetéből!

A birtokrendezésnek első lépéseje, de egyszersmind életfeltétele a tagosítás, azonban e város határán az általános tagosításnak, a birtokosok megnyugvásáért kérésztől vitele, az itteni sajátosság birtokviszonyok miatt nem igen remélhető; mert egyfelől a föld minősége, változatossága, de nevezetesen a városhoz távol vagy közel fekvés akkora értékkülönbséget idéz elő, hogy 20 frtól kezdve fel 250 frtig változik egy hold föld ára, tehát az osztályozás és pótlás általi igazságos kiegyenlítés szinte lehetetlen; másfelől a várossal határos 8—9 helységek lakói közül többen bírnak a hozzájuk közel eső határszéleken egy-két darab földesként, így a városiak is, kivált az iparosok és kisebb gazdák szereztek kezűgyben, lakásuk közelében, kapás növény termelésre egy-egy darabocskát, az ilyenektől kívánni sem lehet, hogy nyilvonás alá bocsássák birtokukat, és ilyen van 2—3 ezer. Továbbá majd minden más birtokosnak is van egy-egy kedvelt helye, melytől nem örömet válna meg. Egyszóval: a 4—5 ezer birtokos közül alig találkoznék talán 100, ki az általános tagosításba jószívvvel beleegyeznék.

Nekünk tehát birtokunk rendezésére csak az önkéntes és részletes tagosítás, az adás vevés és cserevásárok utjání összesítés marad fenn. Azonban ez is segít némileg rajtunk, és sok birtokot összehozhat, mely most szétszórva fekszik.

Mióta a forduló-rendszer eltöröltetvén, az egész határ szabad tetszés szerinti használatra folytonos tilalom alatt tartatik, sok tekintélyes tagok kezdettek ily uton alakulni. Adjunk e kezdetnek nagyobb lendületet, szerezzünk az eszmének kellendőséget és népszerűséget, mozdítsuk elő és eszközöljük a kivált; ne irtozzunk egy kis áldozattól, és rövidségtől, mert az összesítés által eszköz-

lött érték és jövedelem szaporodás, a könynyebb mivélés és felügyelet elég kárpótlást nyújtand a veszteségért.

Az adás-vevés és cserevásár utjání összesítésen kívül kísértünk meg egyes határszereknek is tagosítását, hol sem a távolság, sem a minőség nem lehet akadály.

Ha a birtokosok, kivált a nagyobbak, kik inkább áldozhatnak, mert többet nyerne — ez eszmét felkarolják, s magokéva teszik, egy pár év alatt sokra mehetünk. Az is segíti a sikert, hogy itt minden időben, csaknem minden határszékben kaphatni eladó birtokot, vevő is akad, és a kicserélésektől sem idegenkedik a birtokosság.

A célzó előmozdítaná az: ha a városi mezei rendőri hivatalnál, melynek tagjai practikus gazdák, és e mellett ugyszólva minden egyes birtokot közelről ismernek — az illetők mindig bejegyeztetnék, minő birtokot kívánnak eladni, venni, vagy átserélni? Így eszközölhetnék a kölcsönös tudomásra juttatás, és a kellett felvilágosítás, a földkönyvek is ott közel kaphatók levén. Az ily közvetítés mindenik félnek csak hasznára lenne, és sok vásárt sikerítene. A részletes tagosításokat is ezen az uton előkészíteni lehetne.

E birtokrendezési célunkban három nevezetes akadályt látok; de talán mindenik elhárítható;

első az: hogy határunkon az erkölcsi testületek, a város, az eklézsiák, szerzetesek, kóroda stb. nagy kiterjedésű külsőségeket bírnak, és ezeknek birtokaik mozdíthatatlanok. De azt hiszem, hogy valamint a más törvényes tagosítások esetében az illető előjáróságok e mozdíthatatlanságot feloldották, itt is megteszik és megtehetik azt, különben is ebben éppen ezen testületek, mint nagy birtokosok nyerne legtovább, és kár lenne meg nem ragadni az alkalmat. Azonban, ha velők nem lehet, náluk nélkül is próbálhatunk;

második az: hogy határutaink, s itató helyeink még nincsenek rendezve mindenütt, és a hozzáférhetetlen helyektől idegenkedik mindenki. Ezen talán legkönnyebb segíteni; tudtom szerint vannak e részben kormányrendeletek, választott községi határozatok, s talán megkezdett előmunkálatok is; a városi hatóság ezek folytatában kellőleg intézkedhetik, és azt hiszem az illető birtokosság jószívvvel hozzájárul a gyors és észszerű kivitelhez az értékben és kényelemben bővséges kárpótlást nyerve;

harmadik az: hogy a cserevásárok után átruházási bélyeg illetéket kell fizetni. Minthogy azonban a birtokrendezések által közvetve államérdek is mozdíttatik elő, s magának az államnak is hivatása segédkezett nyújtani azok eszközzésére, és ebből kifolyólag a tagosítások kérésztől vitele egybeitt is bélyeg és átruházási illeték mentesen van megengedve; tehát bizton lehet reményleni, hogy a magas kormány az ilyen birtokrendezés tekintetéből kötendő cserevásárokat, és részletes tagosításokat hasonló mentességgel ruházzandja fel egy bizonyos záridőre, például 3 évre.

Azért is kellene sietni birtokunk rendezésével, mert a városi hatóság a telekkönyv megkésztését munkálába venni szándékozik, és jó lenne, ha a jelenleginél rendezettebb birtokállapotat könyvezhetnénk be, és jó lenne bár egy tizeddel, apasztani a temérdek parcellák számát.

Az esk. közönség és a birtokosság figyelmét felhívom ez indítványra; ha az esk. közönség felkarolni kívánná ezt, alakíthatna egy kisebb körű birtokossági gyűlést, mely a tárgy körüli részletes teendőkről véleményt készítsen elő. Azt gondolom, a birtokosság sem vonja meg közremunkálását.

Fejér Márton. \*)

### Kül- és belföldi levelezés.

Bécs, márt. 21. napja  
A különben igen kedélyes bécsi nép is kezd már sokalni a kárlehetlen időjárást. József napja 12 fokos hideggel köszöntött be, jéggé változtatva a legazereyebb reményeket is. Egyebet jelenleg nem kívánunk, csak melegebb napokat, mert haramincz forintot is mellett nem igen nagy élvezet a fű-

\*) A „Korunk” t. szerkesztőségét is kérem e cikk közreadására. F. M.

szükdés. Talán éppen azért yala a minap a Reichsath épületje nagy terme annyira tömve hallgatókkal? Dr. Berger meglelté a constitutiót kedvelők kedélyeit. Megdönbetlen logikával bizonyítja be másfél óránál tovább tartó igen érdekes beszédében, hogy a constitutio 13. § át meg kell változtatni, ha annak áldásait élvezni akarjuk. Általános „éljenek” közt végző beszédét, s bizottmány választatott a változás kidolgozása végett. Az említett beszéd egész terjedelmében közöltetett az újságokban.

A bécsi egyetem ötszázados jubileuma f. hó 12-kén természetesen nem ünnepeltetett. A diákok is csak véletlen jelentek meg mintegy hatszázan a közel eső Hüttelsdorfbán kedélyes mulatás végett. Lelkes beszédek is tartattak, még a jelenlevő magyarok részéről is, de természetesen csak addig terjedtek, amekkor a nézetek kinyilatkoztatásával, a meddig a jelenkörülményeknél fogva az úgy is szűk korlátok közt éppen mehetek.

Martius 12-kére következett martius 13-dika. Csendesen, minden zaj nélkül zarándokoltak ki a bécsiek a Schmelzer sarkúba, megkoszorúzni a felirat nélküli, de annál többet mondó emlékkövet, mely a „martiusi elestek” közös sírjok felett emeltetett a múlt évben. Legnagyobb csendben folyt le mind a két nap, rendőrök nem mutatkoztak az ünneplő zarándokok közt.

Ily kellemetlen időjárásban igen látogatottak az úgynevezett zeneestélyek. Közkedvességben részesül különösen Farkas Miska társasága Győről. Harmincz krajczár beletti díj mellett alkalom nyújtatik eredeti jó magyar zenét hallgathatni. A Bécsben tartózkodó magyarok is gyakran látogatják Farkas előadásait s nem egyszer fordul elő, hogy elragadtatásokban elbuzatják magoknak a legkésőbbes nótákat. Három, négy szem cigányt tiltet még késő estén a sírva vigadó maga mellé, s addig huzatja fütleibe a szó teljes értelmében kedves darabjait, míg a Hr. Oberkellner jelenti, hogy: feierabend!

A bécsi zsidó községet e napokban nagy vesztetés érte. Közszeretben részesülő s tágabb körökben is ismert papjokat temették el tegnap. Mannheimer Isak Noa vett búcsút örökre, ki a múlt évben ünnepelt jubileuma alkalmával Bécs városa isztetbeli polgárává jelöltetett ki, s kinek neve azt arany könyvben ragyog örök időkre. Hült tetemeit roppant néptömeg kísérte. Legjobb bizonyíték arra, mily nagy tiszteletben részesült a derék lelkész keresztény polgártársai közt is. Fővárosi lapjaink a legnagyobb elismeréssel s kegyelettel emlékeztek felőle az egy „Wiener Kirchen Zeitung” kivéte, melynek szerkesztője pater Sebastian Brunner alkalmasint azért nem tett említést, mert zsidó-evő irányja mellett nem hozhatott fel semmit bizonyítékul arra, hogy „imé itt is egy zsidó”, a zsidó nemzet mégis gaz natio!

Ilyefalva, mart. 6.

Sírva vigad a magyar: azt mondja a példabeszéd; vigadtunk mi is, táncoltunk, mint az egyszerű ember leégett háza banyában, táncoltunk köteleességből. S. Szt. Györgyön két jótékony czélú táncestély rendeztetett, az első január 28-kán a szent-györgyi kaszinó javára, ez jól ütött ki, holmi a kaszinó birtokában maradt tárgyak becsértékét is beszámítva 160 frt 42 kr. tiszta jövedelmet hozott; a csinos válogatott társaság szép csendesen kiválgos-írvadtig mulatott. A második febr. 12-dikén a s. sz. györgyi ref. iskola javára rendeztetett, ennek

sikerével — szép reményeinkhez képest — nem igen dicsekedhetünk. Azonban korántsem a közönség részvételensége miatt valánk kevesen; a Nemere, melyről azt regéli „Zandirbám” szerzője, hogy az borszerző öseinknek szellemé volna,

„Kik évenként a tőrre lezúgnak,  
Innepet ülni azon nagy percért,  
Melyben Atilla erős ivadéki  
Ősi honukban egymásra találtak”;

ez a Nemere felbűszült, hogy mi ilyen nyomorúságos időben vigadni, táncolni akarunk: mint lánczait szétéltett búsz oroszán, tüvöltve, tombolva, irtozatos dülvöl rohanat végig téveink. Ilyenkor aztán még az ebet sem tűzték ki a házból, még egyszer annyi fát rakunk a kandallóba, közel simulunk hozzá s imádkozunk, távol utban levő kedveseinkért, hogy a jó Isten csak most az egyszerű bózsa szerencsésen, imádkozunk, hogy az Isten csak most őrizzen meg tűzvészről, nagyokat lélekzelve hallgatjuk az épületek recsegését. A Nemerét ilyen búsz dühében, még az a telivér székely is megrespektálja, ki a medvét is fölmeri zaklatni téli álmából; hát aztán azok a vékony bái gavalérok, meg azok a gyöngye virágzások, azok a kedves kisasszonyok, hogy merészelnének a szilaj elemmel szembe szállva daczolni, őket plane — hogy nagyot ne mondják — felragadná, mint a hópehelyet, s a Buceacs oldalára röptetné.

Elég az hozzá csak azt akarom mondani, hogy az iskola bál előtt és után néhány nappal a Nemerének olyan szilaj kedve támadt, a miyenre az öregek is alig emlékeznek. A mint halljuk a bukerestieket is megátogatta. A Nemeretől fölkereskedve a székelyföldre, Barcaságon át Bukarestig, Bessarabiáig, a Fekete tengerig rohanat, s kitudja hol állott meg, keresve Atilla és Árpád ivadékit s szörnű farsangi dalt zengve fölösbé. Öseink szellemének ezen látogatása és ünnepe miatt sok bái kent saru szépen otthon maradt, különösen a vidékről kevesen merészelték életüket és egészségüket kockázni tenni. (En megrespektáram; de köszönöm én az ilyen mulatságot! Hjába mondtam a Nemerének Petőfivel: „Szel barátom ne kutyálkodj!”: úgy ájtárta minden porokzámat, hogy még most is fázom bele; pedig bizony útközben eléggé melegített a szent ügy iránti lelkesedés tüze, s ott helyben is azok a szép égő szemek!)

S mennyi kárt tett az a csuf Nemere; az iskolának 1—2 száz forinttal kevesebb lett a bevétele; hanem ez csak hagyján! Mennyi szép pipere, mennyi szép franczia meg nem tudom minő szabásu köntös maradt otthon tánczolatlan!

Igen bizony! Olvastam az újságokból, hogy a pesti szép úrhölgyek mind talpig magyar viseletben jelentek meg ez évben is a bálokban; de nálunk a mi szépeinknél, a hirhedett ősi egyszerűség és természetesség hazájában már kiment divatból. Azt a pártát, azt a szép magyar vállat, fejkötőt stb. elhanyagolták szépeink. Hogy is ne? Hiszen azt az egyszerű pór székely lány, és menyecske is utánozhatja! Hogy is ne? Van elég pénzünk változtathatjuk mindennap a divatot. Az ipart a fényűzés által is köteleesség pártfogolni, emelni; ha egyszerű honi kelméből készült, honi viseletünkben járának, azok a szegény külföldi divat-árusok, gyárosok még élen halnának meg! Az iskola bálban közel száz hölgy közül alig kettő-három volt magyar öltözetben, a többi olyan szép változatos tarka egyveleget képezett, csupa gyönyörűség volt nézni. S ki merne a divat ellen felszólalni? A divat a második

cselkedése, kacajja és aljas eszeskedése középette, és eljön az idő, midőn rá fog az ötlet megillető szózatra találni, a melyben határozatosan nyilatkozzék. A társaság elleni minden büntények között a jogbitorlás a legfeketébb. A ki atyagyilkos kezét országának jogai és szabadsága ellen emeli fel; a ki lábát harmincz millió embertársainak nyakára teszi; a ki egy nagy országnak hatalmát egy maga kezébe huzza össze, és ennek erejével kénye-kedve szerint rendelkezik, annak kinezeit elpazarolja, s polgártársainak vérét patakokban ontja és pedig csak azért, hogy más népeket rabszolgákká tehesen, s a világot a maga számára kizsákmányolhassa; egy ilyen embert éppen úgy el kellene hogy különítsen az emberiség a maga társaságától, és pedig mint egyhangú és határtalan utálat tárgyát, mint a hogy ez a maga véres pályáján minden büntényeket egyesít, s ennek büns fejeén éppen olyan gyalázatos bélyeget kellene hordoznia, a milyent a legelső gyilkos hordozott. Mi nem gondolhatunk hideg vérrrel arra, hogy egy ember egy egész népet lánczra ver, s milliókat vet alá a maga egyedüli akaratjának; arra, hogy egész tartományok legyenek elnyomva egy olyan gyarló lény által, a milyenek mi vagyunk. Lelkünknek fájdalommal és aggodalmával kiáltunk fel: Meddig akarja még az elvetemedett világ csókolni a lábát, a mely őt földre tapodja? Meddig talál védelmet a gonoszság éppen a maga terhes voltában és szélsőségében.

Mondhatnák talán, hogy a mi boszankodásunk nem annyiban azért látszik sújtani Napoleont, mivel hogy zsarnok volt, hanem inkább azért, hogy bitorlás által lett zsarnokká; hogy mi nem annyiban a zsarnokságot magát, mint inkább annak egy különös elszájtatási módját gyűlöljük. Mi a bitorlást mindenestre úgy tekintjük, mint különösen fekete büntényt, főképpen ha az, mint itt Napoleonnál is, a szabadság nevében követődik el. Azonban min-

nyaghatatlanság a föld kerelségű; északtól dél, keletről nyugatig, a paloták és kunyhók lakóin, mindenütt és mindeneken kénye szerint uralkodik.

Midőn ígérte tesztük, hogy az iskola bál jövedelméről a t. cz. közönségnek rövid időn, nyilvánosan fogunk számot adni, egyszersmind meg-szorgjuk szépeinknek: ne bánkódjanak, hogy a Nemere miatt nem jöhetének el az iskola bálba; majd ha élünk májusban, meglesünk mikor a Nemere alszik, addig csak szabják újra azt a szép köntöst, szedjék össze a párta gyöngyeit, aztán valami jótékony czélra olyat tánczolunk, hogy Kárpátoktól Adriáig hallszék a bire!

Ilyefalván is a halottaiból feltámadt olvasó-kör javára össztánczoltunk 25 o. é. frt tiszta jövedelmet.

Az uzoniak a „Kalvin alapítvány” gyarapítására tánczoltak.

Igy telt el a mi farsangunk. Egyet kettőt tánczoltunk, mint a gyászolók szoktak, csendesen, zajtalan, nehoz valaki meghallja, s megszóljanak érette. A farsang folytán lakadalmak nem háborítottak a csendet, mint máskor. Az ifjú emberek így okoskodnak: mostani nyomorúságos világban egyedül is alig élhet az ember; hát aztán ha még papucskról, crinolínokról is kell gondoskodni a nagy adó mellett? Egy két vállalkozó szellemű ifjú ha bele harapott is Éva anyánk asszony almájába, csak úgy, mint egy titokban tette, az a pár lakadalm is olyan suttomban történt, mintha lopták, elszöktették volna a menyasszonyt. Csak akkor vesszük észre, hogy ez vagy amaz jó barátunk megbázasodott s imádottnak férjhez ment, midőn már azok a mézes beteken is tul vannak.

A régiek, tul-ágos farsangi mulatságok után, búneiknek öntudatában, lehatják behamvazott fejüket mint a káka, megszagatták ruháikat, zsákba öltözködtek, s hat hélig szigorúan böjtölve vezékeltek. Mi farsangi mulatságainkért, jómeinkért azt hiszem más uton is nyerhetünk a jó istentől bocsánatot; de bizony ha sokáig így megy a világ folyása, búsan hajtjuk le mi is fejünket, a mi ruhánk is önként megszakadoznak, házi szőtt zsák vászonba kell öltözködnünk.

A viszontlátásig.

r. l.

## Különfélék.

\*(Necrolog.) Szárhegyi gróf Lázár Albert, gróf Lázár Dénes, saját, és nője birodalmi grófnő Rindsmaul Etelka, gyermekei: Dénes, Etelka és Ádám; gróf Lázár Mór a maga, s nője Baresai Polixena, gyermekei: Vincze, Olga, báró Radák Ádám, gyermekei: Anna, Jenő és Corinna, valamint gróf Lázár Eszter férjhezett Bernáld Dénes, s gyermekei: Olivér, Eszter és József nevőkben, fájdalomdult szívvel jelentik, a gondos édes atya, ipa, nagypapa, s illetőleg szép apa szárhegyi gróf Lázár Józsefnek élete 83-ik özevgyesége 17-ik évében, e hó 13-án reggeli 9 órakor, a vallásos szentségek ájtatos fölvétele után, nyolcz heti ideg kimerültség következtében történt kimúltat. Porladó részei e hó 16-án délutáni 3 órakor, a megboldogult által kívánt egyszerűséggel fogtak a meggyesfalvi családi sírkertbe az anyaföldnek vissza adni; lelkeért pedig az engesztelő áldozatok 17-én reggeli 9 órakor a meggyesfalvi családi egyházban, s 18-án reggeli 9 órakor Marosvásárhelyt a sz. Ferencz rendiek egyházában a mindenek utának bemutatattak. M.V. ásbárhelyt, mart. 14-én 1866.

denféle zsarnokság, akár bitorol, akár örökölt legyen is az, iszonyatos mialóttunk. Mi úgy tekintjük azt, mint a legnagyobb jogtalanságot és gyalázatot, a mi csak érheti az emberi nemet. Hanem az öröklő zsarnokkal szemben több a szánakozás, mint a boszankodás érzete keblünkben. Csálódásban táplálkozva és nevékedve, búcsőjétől kezdve bálványozva, a félelem nélkül való igazság hangján soha meg nem szólítva, s úgy oktatva, hogy embertársai nagy tömegére mint valami alantibb fajra pillantson alá, s a zsarnokságot úgy tekintse, mint a természet törvényét és a társadalmi életnek szükséges elemét; egy ilyen fejedelmet, a kinek növekedése és viszonyai csaknem lehetetlenné teszik, hogy józan erkölcsi érzést és férfias erényt sajátítson el, nem kell fölőtte szigorán itélni meg. Mindazonáltal, bárha feloldozzuk is a zsarnokot a büntetés egy nagy része alól, a mely első pillanatra az ő törvénytelen és rosza használt hatalmára látszik nehezeden, még sem habozunk egy percig is jogtalanságnak és átoknak tartani és nyilvánítani a zsarnokságot. Bukásának ideje, úgy hisszük, jövőbe van. Nem bukhatik meg elég hamar. Elég sokáig vette ki a munkás kezéből keservesen szerzett kenyerét; elég sokáig pazarolta a maga elődijeire és kegyenczeire a nemzet vagyonát; elég sokáig folytatott harcokat a szellem szabadsága ellen, s tartóztatta fel az igazság haladását. Elég fogházat töltött meg a jókkal és jelesekkel, s eleget ontotta a hazafiak vérére. Hadd üssön az órája. Nem üthet elég hamar.

Addig a pontig követtük már Napoleont, a midőn a legfőbb államhatalom birtokába helyezte magát. Azok, a kik vele a directoriumi kormány megbuktatására szövetkeztek volt, megkísértették, hogy korlátozzák az első consul hatalmát, a ki most amannak helyét vala elfoglalandó. Hanem ez bosszúszággal utasította őket vissza. Kardjára mutatott, s ez által nem csak az özüket féleltette meg,

gyergyó-szent-Miklósról írják nekünk e f. hó 20-káról, hogy az ott várva-várt plébános a körükből távozott főtisztelendő Ágoston Károly urnak új hívei a rossz idő daczára is Alfai közeléig mentek előbe, hol K. T. által alkalmi beszédet üdvöztetett, s innen igen csinos lovas banderium s a fogatok roppant hosszú sora között zeneszó, taraczk lövések, s a nép szűnni nem akaró lelkesült éljenzése között érkezett meg lakásáig, hol n. t. V. F. üdvözölte az odaváló papság részéről. Kevés pihenés után a község által az iskola épületébe rendezett díszes estélyihez kéréselt fel, hol az ifjuság ének, üdvözlő szavazzal fogadta. Az estélyt magát feszletlen kedélyesség s érdekes pohár köszöntések fűszereztek. — E lelkesült fogadtatás némi meg-cyngtatásul szolgálhatott főtisztelendő Ágoston ur itteni nagy számú barátainak, látva, hogy e derék férfiú ott is szerető hívek s nemes barátokra talált.

\*(Az erdélyi széküldők felszólására Bulyowszkiné asszony német vendégjétekai eredményből 40 forintot küldött a „P. N.” szerkesztőségéhez. E megemlékezést bizonyára kedvesen veszik erdélyi barátai.

\*(Kapcsolatban e hírünkkel megemlítettük, hogy a pesti főrangnak a f. hó 26-án szüntén jótékony czélú előadást fognak rendezni az erdélyi széküldők javára. E czélra „A borbély kalandjai” című egy felvonásos vígjátékot szemelték ki, s az egyes szerepekre Gyűrky Oreczy S a r o l t a bárónő, Zichy Livia gné, gr. Nádasdy Ferencz, gr. Károlyi István és Szentkirályi Albert urbólgyek és urak vállalkoztak. Első próba nagyon jól ütött ki. Több tableau is lesz, szintén a főrendiekből összeállítva.

\*(Hogy városunk financiaja minő szomorú jövőnek néz elébe, szolgáljanak bizonyásául a következő biteles adatok: kiadása van a városnak 154,203 frt. A bevételek ez összegből csak 82,732 forintot fedeznek, s így 71,470 forint tiszta deficit mutatkozik. A város a legnagyobb erőmegfeszítéssel, azaz az adó pótléknak 35 frtra emelése, a bor regale behozatala, búsfogyasztási adó növelése, a nyári négy hónapra keresztül az utcai világítás megszüntetésével is alig képes a deficitből 34,291 forintot törlesztetni, de a vég eredmény mégis 34 ezer 291 frt!

\*(A „Gaz. Trans.” szerint Fekete (Negrutin) János balázsfalvi kanonok van a szamosújvári gör. kath. pü-pökségre kijelölve.

\*(A lapok is említették, hogy a magyar országgal való összehivatásának hire bizonyos élénkséget keltett el, a pártok csoportosulni kezdnek, a követek választásáról stb. több helyütt tanakodás foly. Azt kellene hinni, jegyzi meg a „Debatte”, hogy ilyesmi egészen rendén van, miután maga ő Felsége a magyar országgal való közeli összehivatásának szándokát nyilvánítani méltóztatott. Legújabbban azonban arról értesülünk, hogy Bécsből az összes megyei kormányzók azon utasítást vették, hogy semmiféle választási agitációt ne töljenek.

\*(Lapunk olvasói jól emlékezhetnek még vissza a múlt évben Fehérvárt egy edős alkalmával elkövetett azon merész rablásra, midőn, ha jól tudjuk, F. t. kanonok Bartsch urat jó nagy összegig károsíták meg. A tolvajok gyorsak és erőyesek voltak, mert rögtön odább állottak a pénz, s talán nem is kerülnek kézre, ha a távsürgöny meg nem előzi őket Nagy-Váradon, hol a főbűnösöket sikerült kézrekeríteni. E lopás büntényiért elfogat-

hanem elrettentette és elnémitotta a hazafiakat is, a kik eléggé vitágosan álláták, hogy azt csakis a forradalom iszonyainak megújításával lehet az ő kezeiből kicsavarni (kitekerni). Most már ahoz fogunk, hogy lássunk meg némelyeket amaz esz-közök közül, a melyek által a maga hatalmát megcsilárdította, és azt egész a császári méltóságig fölemelte. Mi ezeket sokkal fontosabb jelenségeknek tartjuk az ő jellemzésire nézve, mint egymásután következő hadjárait, a melyekre, ennél fogva, kevés figyelmet is fordítunk.

Egyik első intézkedése, hogy hatalmának állandóságot szerezzen, kétségkívül böles volt, s helyzete és jelleme által önként sugalmazott. Mivelhogy a legfőbb méltóságot az államban katonai erő által nyerte, s támasza a katonák büsége volt, nem volt kénytelen lekötöni magát egyik vagy másik párthoz, melyek az országot szétdarabolták, s a mely maga lekötésével az ő uralkodni szerető szellemé nehezen is tudott volna kibékülni. Politika és hatalom szeretet oda utalták őt, hogy minden pártok vezető személyeit szolgálataiba vonja; s ezek közül nem kevesen annyira önzők és kétségbeesettek lőnek a forradalom szerencsétlen folyama következtében, hogy készek valának szakítani a régi viszonyokkal, hogy a köztársaság zsákmányát a főmesterrel megoszassák. Ehez képest az általános egyesítés és szelidség rendszert fogadta el, a melyből még a menekültek sem valának kizárva, s azt nyerte vele, hogy tervei végrehajtásánál szövetségben látott lenni magával szinte minden tehetséget, melyeket a forradalom kifejtett. Azon alkalmak férfiak közreműködése folytán, a kiket segítségére hívott, a had és pénzügyek, melyek az államot bukással fenyegető zavarba jutottak vala, csak hamar újból rendbejűttek, s harci erők és segédesszközök lőnek összeszerezve a franczia hadseregek iménti vereségeinek helyrehozására s hirnevének újból visszaszerzésére. (Folytatjuk.)

## TARCA.

### ÉSZREVÉTELEK

Bonaparte Napoleon élete és jelleme felől.

Channing (olv. Csenning) E. W. után angolból. (Folytatás.)

A Bonaparte történelmében az ezután következő nagy esemény a legfőbb államhatalom bitorlása és a katonai kényuralomnak Franciaországban lett visszaállítása vala. Nincs kedvünk kiterjeszkedni e bűns tény részleteire, azt sem akarjuk bebizonyítani, hogy valjon hűstnk elvesztette-e ezzel az alkalmommal a maga bátorságát és önmérsékletét, a hogy ezt beszéljük. Inkább szívünkön fekszünk kijelenteni a mi meggyőződésünket ennek a szabadság és igazság ellen elkövetett gáztettnek gyalázatos volta felől. Ennek a bünténynek gyöngítésére csak egy mentséget lehet felhozni. Azt mondták, hogy Napoleon a kormány gyeplőjét egy olyan időben ragadta meg, a midőn az más kezébe került volna, ha ő elereszté vala. Olyan pillanatban igazta le Franciaországot, a midőn az más zsarnokra akadott volna, ha ő megkíméli vala. Megengedve ennek a mentségnek az igazságát, mi az egyéb, mint az utonállónak okoskodása, a ki az utazót kirabolja és meggyilkolja, mivelhogy az úgy is éppen azon a ponton volt, hogy egy más rablónak a keze közé essék, vagy hogy egy más gyilkos készen vol rá, hogy a véres tettet végrehajtsa. Jól tudjuk, hogy ez a bosszuság, a melylyel mi Napoleonnak ezt a bűns tényét tekintjük, kevés szívekben fog viszhangra találni; mert az emberek tömege előtt egy királyi szék olyan kísértő, a melynek — várni sem lehet — hogy bár micsoda erény is ellenállhasson. Hanem az erkölcsi igazság: rendületlenül megáll az embereknek ál-

tak volt akkor Elefánt Moricz, Farkas Benjamin (álnevén Salamon Berger), Farkas Itzig (álnevén Francz Itzig), Meisel Bernád, Veller József és Leisel Nüssel, mindnyájan izraeliták. A ravasz tolvajok azonban csakhamar és melegebben megszűntek, melynek következtében nemes Aranyosszék törvényszékének Felvinczen a múlt év július 7-én tartott ülése határozata folytán a szűkevények nyomoztatni rendeltettek; a nyomozó levél hivatalosan csak a folyó 1865-dik év martius 21-dikén látott világot a „Hivatalos Értesítő”-ben, tehát szinte kilencz egész hónap múlva a szükség után, mely idő alatt a szűkevények nem csak Ungon, Beregen találtak, de megutazhatták azóta a kínai birodalmat is! A „Hivatalos Értesítő”-nek legközelebbi számában is találkozunk egy nyomozó levéllel, mely még a múlt évi datummal bír. (Lásd a H. É. 677. számát.) Ezen az uton bajosan lehet tolvajt fogni!

\* \* Horgosról írják a „Sz. H.”-nak, hogy ott egy juh megelleni nem bírván, a cselédség a szokások müttetélek alkalmazásával egy életnélküli s alkotásban sajátos szörnyállatot nyert. Az állatnak egy az emberéhez megközelítő hasonlatosságú feje volt, az áll felett rendes szájjal s az orr helyén egyetlen szemmel, a rendes fülek mellett a szemek helyén szintén két fül létezett; a nyaktól hátrafelé két elkülönített deréktest nyúlt el s mindkettőnek meg volt saját természetes formája, elől a nyaknál négy, hátul két-két, összesen nyolcz láb-al. A gazda értésülvén az esetről, maga is sietett megnézni a ritkaságot s úgy találta, hogy azt érdemes a nemzeti muzeum számára felküldeni; meghagyta tehát a cselédeknek, hogy az állatot jól megőrizvén, hozzák majd be a községbe, hol az orvos urnak, s a falu értelmesbjeinek meg akarta mutatni. Azonban a cselédség gondatlansága miatt az állat a kutyák martaléka lett.

— Gy. Fehérvárról írják nekünk e hó 14-ről: Zongora művész Karl Tausig tegnap falragaszokkal, meg sokat ígérő programmal lepte meg a város különböző rétegeit, de a művészetet egyiránt lelkesen pártoló lakosait, számosan el is látták magukat sok vidékiekkel együtt a Mégay Victor boltjába letett fő bementi jegyekkel; azonban az élvezet helyett nagy levertséget idézett azoknak, kik este 7 órakor az előadásra megjelentek; mert elébb egy órával a művész, mint szent Pál az ólahokat a várost elhagyta; legboszantóbb vala ezen hollandus módoru bucsú vetel nekünk vidékieknek, kik a megüszült hangverseny és minden szorakozás nélkül szomszéd falvainkba visszavonulni kénytelenítettünk; váratlan és hűtelen távozásának valódi okát még nem tudhatni. Különben a Déváról jelenleg Fehérvárra érkezett f. hó 4-kétől működő Hubay Gusztáv szintársulatánál keressük továbbra is az eddig elő is dúsan lelt kárpótlást.

\* \* A „S.” turini levelezője a többek között írja, hogy az aspromontei elítélteknek a királyi csakugyan megkegyelmezett születése napján, ugy-szinte Dupuy főhadnagynak is, ki 15 évi fogságra volt elítélve ezelőtt két évvel, mivel Petralia-Sottana faluban egy házat felgyújtott, hogy a bennelevő brigánsokat ezáltal megadásra kényszerítse. A senatus megszavazta, hogy azon protesta, mely 11 ezer turini polgár által íratott alá, a szeptember 21. és 22-ki esetekre vonatkozólag, semmibe se vették, azon tekintetből, hogy a multa fátvölt kell teríteni — új rendtelenségek előidőzésének elkerülése végett. Ugyan csak e levelező írja a többek között, hogy Banco és Strangolagalli között a francziák megtámadták a brigánsokat, főnökük Fouco halva maradt a téren és más hét brigáns elfogatott; a többiek átlépén Olaszország határait, több csapatokba oszolva szétszóródtak a beneventoi területen, körülbelül 200-an vannak (?) (így a Stürgöy); a francziák közül is egy katona vesztette el életét ezen összecsúszásban; a mi bersagliereink (vadászok) is több helyen megtámadták a szétszóró csapatokat, azokból többeket elfogtak, mások önkéntesen jelenték magukat; azt ugyan senki sem gyanította volna, hogy Fuoco parancsnoksága alatt oly nagy számmal legyenek a brigantok, és hogy ezek alakulása a római területen a pápai s franczia rendőrbiztosok aegise alatt történt. Egy másik stürgöy jeleni, hogy Melfi területén, egy hegybarlangban rejlő négy brigáns a bersaglierek által blokkoltatott; 13 óra hosszáig tüzeltek szüntelen, azután elfogyván töltéseik, a vadászok szurongszegezve benyomultak a barlangba, ott mind a négyet leszúrták; ez alkalommal halva maradt egy pár vadászon kívül Caruso Mihály, a híres Caruso testvére, ki mint vezető szolgált a vadászoknak ezen expedícióban.

\* \* Lembergben az ostromállapot megszüntetésére vonatkozó következő hirdetés lett közzétéve: A márt. 6-ról keltetett legf. határozat értelmében ezennel rendeltetik, hogy: 1) 1865. april 18-tól Galiczia királyságban — Krakót is beleértve — az ostromállapot kivitele és alkalmazása közben létesült kivételes rendszabályok szintén hatályon kívül lépjenek. 2) Az 1865. april 18-án katonai törvényszékeknek polgári egyének ellen folyamatban levő vizsgálatokat illetékes polgári törvényszékek vegyék át; ellenben a katonai törvényszékek által polgári egyének fölött ezen napot megelőzőleg hozott ítéletek elleni főbebevezésekre nézve dönteni a felső katonai bíróságoknak maradjon fentartva. — Lemberg, martius 20. 1865. A cs. k. helytartó és parancsnokoló tnök b. Paumgartner Ferencz.

\* \* A volt nápolyi király II. Ferencz azzal mulatja magát most jobb időtöltés hiányában, hogy ministeriumát változtatgassa. A mostani elcsapta, mert nagyon szabadelvűnek mutatkozott, s helyetők az új ministerium a következő személyekből van képezve: Mureno ur elnök, San Cipriano herczeg külügy, Aquaviva herczeg belügy, Sant Antimo ur pénzügy, Clary tábornok hadügy, Governo ur rendőr, Cenatiempo püspök oktatásügyi ministerek. Ez is csak olyan dolog, mint midőn az ember akkor veszi fel a subáját, mikor már rég elmúlt az eső!

\* \* Pestről írják a „F.”-nak: F. hó 12-én borzasztó történet lármázta fel társas köreinket. Egy hivatalnok D - k, neje hűtlenségéről meggyőződven, válopert indított ellene, de az egyházi hatóság egyelőre nem teljesíthet kívánságát s visszautasítja. A férj kétségbeesett. Hosszasb távollét után ebéd idején hirtelen a szobába rontott s készen tartott törőt a nő szívébe mártá, ki azonnal halva rogyott össze. A gyilkos ellenkezés, nélkül engedé magát elvitetni, csak három gyermekére vetett még egy fájdalmas tekintetet, kikről könyörtelen emberbarátok vannak hivatra gondoskodni.

\* \* A „Szegedi H.” közli: R. Kis Lajos Turkeve város főbírája és Hajdu László városi tanácsnok még 1863-ban, szeptember 29-én, néhány rendellenes kutató pénzügyért elfogattak, megvasaltattak s fegyveres pandurok által Szolnokra kísértettek, a miért is fennevezett városi tisztviselőket a szegedi cs. kir. haditörvényszék a költségek megtérítése mellett egy havi börtönrre ítélte; azonban az országos főhadai kormánysszék az ítéletet a költségek megszüntetése mellett 8 napi porkoláb-fogságra változtatta, mely büntetést folyó évi martius 7—15-ig az illetők a szegedi várbán kiállották.

## Politikai hírek.

**Austria.** Bécs, mart. 19. A „P. Lloyd”-nak írják: Berger dr. beszéde a febr. patens 13. §-nak értelmezése fölött képezi a nap eseményét. Levelező ezen beszédet képes még más közleményekkel is kiegészíteni. Berger urnak szándéka volt az oct. diploma viszonyairól beszélni, a magyar államjoghoz. Fejtegette volna azon kérdést, mily arányban birt volna a kormány, a régi magyar államjog értelmében oly joggal, mely a 13. §-ban megírtakhoz hasonlítana. A beszédnek ezen része nagy érdekeltséget keltett volna Magyarországon. Azonban beszéde különben is hosszúra terjedt, s e mellett néhány érvet tartalékul még főnhagyni akarván, ezuttal a kérdés ezen oldalát nem fejtegette. Egyébiránt a szombati ülésnek részletei jellemzők voltak. Az államminister urnak nem jó napja volt. Látszott, hogy Berger beszéde igen meghatotta. A midőn a ház az indítványt tárgyalandó bizottmányt választá, több követ volt jelen a csarnokon, a többek között gróf Belcredi. A gróf ily szavakat intézett az őt környező követek csoportjához: „Nagyon sajnátszerűnek találom az államminister ur mai magatartását; ha minister volnék, nem hagytam volna e beszédet válasz nélkül. A kormánynak szüksége van a 13. §-ra s azt nem nélkülözheti, mert hatalommal kell bírnia: néha törvényt hozni a Reichsrath meghallgatása nélkül. Anglia példája nem elhatározó Austriára. Angliában a ministeriumnak biztos többsége van, itt még elébb keresnie kell a többséget.”

— Ezen szavakból azt következtetik, hogy Belcredi grófnak reménye van a ministeriumba lépni, és esetleg ő volna Schmerling ur hivatalbeli utóda. Mondják, a 13. §-us sorsával az államminister ur állása összefüggésben van. — A „Pol. Corr.” állítja, hogy ha Berger ur indítványát elvetnék, 50 követ azonnal lemondand követi székéről.

**Angolország.** A „Köln. Ztg.”-nak írják Londonból: A „Morn. Post” multkor cikkkéről, mely több reclamatióra adott alkalmat, a következők szolgálhatnak fölvilágosításul. Az itteni kormányhoz az orosz- és Franciaország közötti viszony felől — melyre minden be nem avatkozási elmélet dacára nagyon ügyelnek — érkezett legújabb tudósítások a két állam tetemes közeledését jelentik. Még kevés idő előtt nagy megbántódással vették Párisban a hírt, hogy a monroei békekalkudozás egyenesen az orosz diplomácia müve volt, valamint hogy az orosz követ ajánlotta mindkét félnek a monroetan alkalmazását, tehát támadást Mexico ellen az egyetértés alapjául; most ellenkező hangulat látszik bekövetkezni. Ezt a schleswig-holsteini kérdés jelen állapota idézni elő. Abban már senki sem kételkedik, hogy a javaslat megtörtént Észak-schleswignek Dániához visszakapcsolását, s a többinek Poroszországhoz csatolását illetőleg. Hogy Franciaország pártolja e tervet, szintén bizonyos. Franciaország mindenelőtt a három északi hatalomnak a lengyel kérdésből fejlődött állását akarná megbontani. Pillanatra talán Austriát akarja elszigetelni, mert tudja, hogy Ferencz József császár nem fog helyeselni oly tervet, mely egyfelől a nemzetiségi elv elismerése, másfelől Poroszország hatalmát gyarapítja. Miután Poroszország az orosz megegyezést bírja, nem ellenzi az orosz-francia közeledést. Austria elszigetelése és Franciaország közeledése Oroszországhoz lesz tehát programja a Tuileriák jövődéli politikájának. Összefüggésbe hozzák ezzel azon a francia lapokhoz intézett kormány megkeresést, hogy a senatus és törv. testület ülészakának tartama alatt a lengyel kérdést ne taglalják, mi csak

kellemetlenléseket okozhatna most a kormánynak. Feltehető, hogy Oroszország ezen franczia hallgatást fölhasználja bekelezési terveinél. Ez körülbelül az itteni kormányhoz érkezett tudósítás. Nem nehéz a főbbiek s a „Morn. Post” riadója közti kapcsolatot megtalálni. Érdekes az is, hogy Párisban nem csak az erre vonatkozó táviratnak, hanem magának a „M. Post” cikkek közlését is megtiltották.

London, mart. 17. Az amerikai háborúról következőleg vélekedik a „Times”: „Azzal már tisztában vagyunk, hogy a déli conföderáltak rop-pant területre soha se fog oly módon az Észak által alávetve tartatni, mint Lengyelországot Oroszország, vagy Velenczét Austria tartja. Nincs az Északnak ahoz elegendő ereje, ha meg volna is nála az akarat. Ezt Sherman is átlátja. Közlebbi hadműveletei alatt gondosan alkudozott s az olajággal szintoly sikerrel müködött, mint kardjával. Hogy az efféle alkudozások jövőre is meg fognak bukni, ez azon egyedüli következtetés, a mit a déli kormány nyilatkozataiból és a déli nép magatartásából kivonhatunk; azt pedig be kell várnunk, hogy milyen alakot öltend ellenzeglések.”

A City lap többet épít saját vágyaira, mint a szembeszökő tényekre, így jut egy oly ferde következtetéshez, mely elkésett biztatás színében tűnik fel; nem egyeből ez tűzéri déli-bábnál, mely a rab-szolgakedvelő demokratá szabadság harcsoakul akarná feltüntetni.

**Franciaország.** Páris, mart. 18. A Senatus mai ülésében a választéllirati tervet 130 szavazattal 2 ellen egészben elfogadta. Hétfőn küldött-ség fogja a választélliratiot átnyújtani. A törvényhozó testületben a választéllirati terv ma olvastatott fel; megvitatása mart. 27-én kezdődik.

A „Köln. Ztg.” írja: Bármilyen legyen igaz vagy nem Sartiges gróf érkezéséről a pápával, annyi mindenestre bizonyos, hogy Rómában a szeptemberi conventioit egyáltalán nem fogadták oly jószívűleg, mint ezt a senatus felirata tette, és nem gondolkoznak fölély oly optimistailag mint a „Mémorial-Diplomatique.” Bonnechose bíbornok azt mondotta, hogy a pápa mindjárt a francziák után fog Rómából elvonulni; ez a legjobb bizonyítéka annak, hogy a pápai udvar az olasz kormány Florenzbe vándorlását nem tekinti elegendő biztosítéknak, és így a római curiára nézve mindenestre különös lehet, ha töle várják a kibékülést Olaszországgal. — A senatus felirata ellen csupán Mathieu bíbornok és Segur d'Aguessan szavaztak.

A „Pays” egy cikket közöl a senatus üléséről azon észrevétellel, hogy „a vita legyőzte félig az ultramontanizmust.” Ugy áll pedig a dolog, hogy annak képviselői keveset vagy semmit sem engedtek a kamarában, s körülbelül azon nézetben vannak, hogy az ultramontanizmus erősebb, mint Rouland ki merte azt mondani. Az „Opinion Nat.”, Napoleon herczeg lapja, nagyon érzi az ultramontanizmus ellenének ezen helyzetét, s kikel Thuillier ellen, míg Bonjeant és Roulandt megdicséri.

Páris, mart. 20. A senatus föllirátának átnyújtásakor következő szavakat intézett a császár a küldöttséghez: „Mindig nagy elégtétel nekem ha látom, igazságosan az első államtestület kormányom tetteit miként méltányolja. A vita kezdetével minden évben bizonyos nyugtalanság érezhető. Azt lehetne mondani, a nézetek különbözősége lehetleníti a közös megegyezést. De nem sokára világos lesz az igazság, a felhő eloszlik.

**Olaszország.** Turin, mart. 14. Ma a király s a koronaherczeg születésnapja van. A király 45, Humbert hg 21 éves lett. A távirat szerint e napot minden városban fényesen megülik. Nápolyban egyesek 50,000 frankot írtak alá, miután a községi képviselőtest és célra semmit sem szavazott meg. Bolognában katonai szemle lesz, Anconában a katonák adnak bált a polgároknak. Velenczéből hadikészületek hírt terjesztik, ezek szerint a szabadságosokat behívják, és Peschierában a kórház és löpöraktár mellett erődök emeltetnének. Austria azon kívánata, hogy a vasut Mantuától a lombardi határokig terjesztessék, megtagadtatott. Turinban is tudni akarták, hogy Schmerling ur azon ponton áll, hogy visszalépjen.

Turin, mart. 16. A „Köln. Ztg.” írja: Utóbbi időben sokat beszéltek a király találkozásáról Napoleon császárral Lyonban. E találkozás azonban még nem bevégzett tény, sőt a király még eddig komolyan nem is gondolt az utra. Néhány minister Lamarmorán kívül tanácsolta Victor Emanuelnek, hogy keressen alkalmat találkozásra a császárral, miután ő közléseket tehetne neki az ország hangulatát illetőleg, melyeket más alig tehetne, még Nigra ur sem, és melyek közlése a császárra nézve mégis fontosággaal bírhat. Victor Emanuel ezt belátta volna; azonban később mégis oly módon nyilatkozott, mely következtetni engedi, hogy a találkozás nem fogja keresni. Sőt az itteni udvari körökben azt hiszik, hogy a császár a szándékolt kirándulást szintén el fogja halasztani, vagy tökéletesen felhagyja vele.

**Németország.** Berlin, mart. 18. A katonai bizottmány ülésében Lette visszavonja módosítványát Stavenhagen módosítványaira vonatkozólag, a hadügyminister kijelenti: A kormány nem ellenzi a contingentállást, de csupán következő feltételek alatt: hogy a kormány veszély idején a hadsereget erősítse, s a költségeket mint a költségvetés átlépését igazolhassa, hogy ez által a katonai

kérdés feletti vita befejeztessék, s a ház a novella egyéb részeit elfogadja; végre, hogy a létszám megállapítása a kormánynak harcokész hadsereg felállítását tegye lehetővé, 180,000 főnyi hadsereg elegenden, a két évi szolgálatidő pedig nem volt soha törvény. Poroszország helyzete követeli, hogy a hadsereg jelen erejében fennmaradjon. Európa mostani viszonyai fegyveres békét kívánnak. Kirchmann ellenében a hadügyminister a helyettesítési rendszert nem tartja megegyeztethetőnek az állam intézményeivel. Poroszországnak mindenkor harcokész hadsereg van szüksége, erre pedig a honvédelmi rendszer nem alkalmas.

A „Bresl. Ztg.”-nak a többi közt ezt írják B.riuból, e hó 17-ikéről: „Az osztrák kívánatok közt folyvást előtérben áll a biztosítás és némely félig leplezett célzatok Schwarzenberg herczeg régi térvére mutatnak, melyszerint Austriának összes területével kellene fölvetetni a Német-szövetségbe. Minthogy a szövetségi okmány XI-ik cikkelyénél fogva az összes szövetségi tagok védelme alá helyezettek a szövetségbe foglalt birtokok: a biztosítás ezen formája semmi kívánni valót sem hagy fenn Austriára nézve. De másként áll a dolog Poroszországra nézve. Ha Poroszország valaha elhatározná magát, az Austria összes birtokait való kezeskedésre: azt bizonynyal nem oly formában tenné, mely mint a szövetségi szerződés elvileg feloldhatlanság jellemével bír, következőleg a porosz politikai minden cselekvési szabadságát kizárja jövőre nézve. A herczegségek birtoklását és a fölöttük való végleges rendelkezést népjogi szerződés biztosította a német nagyhatalmaknak. Minthogy ezen szerződés ellen nem történt semmi tiltakozás: a két hatalomnak alapos ki-látása lehet arra, hogy külbeavatkozás nélkül rendezhetik az ügyet. De ha ehez biztosítási szerződés is járulna Austria részére, bár minő formában: az csatlakozó a külfölddel való szöváltásra vezetne, minek következményeit nem lehet belátni.”

**Orosz-Lengyelország.** A városi hivatalos lapok szerint, a jövő hónapban nem szándékszik a kormány Lengyelországban újonczokat szedni. A cselekvési párt emberei pedig azt híresztelik, miszerint ezen tagadásnak csak az a célja, hogy a hadköteles ifjak el ne távozzanak, a határon túl, az újonczozás elől. Staniewszky, a mohilewi római katolikus püspök közelebb egy körlevelet bocsátott ki a megyéjéből papsághoz, mely rendkívüli feltűnést okoz az által, hogy nemcsak csupán orosz nyelven, hanem az orosz kormány szellemében is van fogalmazva. Jövő hónapban a Povonszki mezőn nagy hadgyakorlati tábor fog készütni, melybe nemcsak a tartományokból fognak csapatok összevonatni, hanem jelentékeny számmal Oroszországból is rendeltettek ezrek, sőt Sz. Pétervárról is testőrezedek. Ezen Varsó tözsomszédságában történendő csapat összevonással egybefüggésbe hozzák ama hírt, mintha Oroszország elhatározná volna Lengyelországot bekebelezni. Ezen fontos rendszabály végrehajtásának idejére volna a csapatok összevonása megrendelve. Ezen lépésre nemcsak a moskvai ó-oroszok küldöttsége, hanem a birodalom több részéből érkezettek is ösztönözték volna a császárt.

**Ujabb.** A „Gen. Corresp.” írja Mexikoból: Porfirio Diaz, Oajaca védője, átadván a várost Bazaine tábornagnak, mint öszvérhajtó el akart szökni, de megismertetvén azonnal főbe lötték. A francziák általában minden guerillát kádra hánynak. Legközelebb két falut felégették, mert a lakosság eltitkolá a guerillák közellétét. Ez egészen hasonlít az Algirban szokásos hadviselési rendszerhez. Mexiko déli részein nyugtalanító arányban mutatkoznak a fegyveres csoportok, s a császári kormány nem rendelkezhetik kellő erővel az ellenállásra s nem állíthatja helyre mindenütt a rendet.

— Páris, mart. 19. Ma nagy sokaság gyűlt a Tuileriák kertjébe, megnézni zöldül-e az ugynevezett mart. 20-ki vadgesztenyefa? Tudva van, hogy a párisi nép s az előkelők közül is sokan hiszik, ha ezen híres fának csak levele is van e napon, az jó jel a Bonaparte családra. 1849 óta e fa, martius 20-án soha sem volt levél nélkül. Az idén van rajta megdagadt bimbó, de a hideg északi szél mellett nem hihető, hogy holnapra csak egy levél is kifakadjon rajta. Sokan fejcsóválva mentek el a fa alól.

— Bécs, mart. 22. A mai alsóházi ülésben a Vrints-indítvány tárgyalásra kerül-vén, a bizottmányoknak a napirendre való áttérést ajánló javallata vita nélkül elfogadta-tott. Schmerling beszédet tartott előbb, melyet avval fejezett be, hogy a kormánynak most óhajtania kell a költségvetés részletei-re való áttérést, s hogy a költségvetés tárgyalása a lehetőleg gyorsan s a lehető rövidítéssel történjék. Azon kérdés fölött, hogy valjon az 1866-diki költségvetés ez ülés szaka-ban tárgyalassék-e, a vita megkezdett. Rechbauer ellene szól, akadályt lát benne a magyar országgyűlés összehívására nézve, melynek minél előbb s octroyálás nélkül kel-lene megtörténnie.

T. és felelős szerkesztő DOZSA PÁBEL.

